

Vetenskap & Allmänhet

2015-02-27

Universitetskanslersämbetet
registrator@uka.se
jeanette.johansen@uka.se

Vetenskap & Allmänhets yttrande över UKÄ:s förslag till Kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå

Vetenskap & Allmänhet, VA, tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på UKÄ:s förslag till modell för kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå (ert rapportnr: 2014:18). Vi vill härmed översända vårt remissvar.

Cissi Billgren Askwall

Generalsekreterare, VA

Maria Lindholm

Chefsutredare, VA

Vetenskap & Allmänhet, VA, är en ideell förening vars ändamål är att främja dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. Vårt remissvar behandlar de delar av förslaget som är relevanta utifrån detta uppdrag.

Vårt svar måste emellertid ses mot bakgrund av att **vi inte sett det fullständiga förslaget** som detta remitterade förslag ingår i. Systemet för att kvalitetsutvärdera utbildning på forskarnivå ska ingå som en del i ett övergripande utvärderingssystem för högre utbildning. Då det senare inte remitterats än är det omöjligt att bedöma hur väl de samspelar. Det är också bekymmersamt att de olika uppdrag som nu pågår eller nyligen har avslutats (FOKUS, det nya ALF-avtalet, VINNOVA:s uppdrag om en modell för att värdera samverkan, samt systemet för att kvalitetsutvärdera högre utbildning) i viss utsträckning relaterar till varandra utan att det förefaller finnas någon samordning i beredningen av dem. Uppdragen är i vissa avseenden parallella, men i olika faser, vilket gör det svårt att bedöma hur stora överlappningarna i praktiken blir. UKÄ kan givetvis inte lastas för denna ordning, men det är svårt att överblicka hur det här förslaget påverkas av de förändringar som blir följden om de andra uppdragen genomförs.

Vi kommer i det följande att redovisa vår syn på UKÄ:s förslag till kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå.

Positiva aspekter

VA instämmer i stora drag med de redovisade **huvudprinciperna** och de **bedömningsunderlag** som föreslås ingå i bedömningen. Vi välkomnar särskilt **det uttalade doktorandperspektivet**. Det är vidare mycket bra att **de enheter som utvärderas motsvaras av fungerande verksamheter**, i och med att utvärderingen ska vara kvalitetsdrivande. Vi är positiva till att utrymmet för **återkoppling till lärosätena** ökar jämfört med utvärderingarna av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

VA tillstyrker att **examensmålet om att kommunicera forskning och forskningsresultat** i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt delas upp i två delar i självvärderingen (fråga 5). Kommunikation inom vetenskapssamhället skiljer sig på flera sätt från dialogen med samhället i övrigt. Däremot är det av mycket stor vikt att utvärderingarna tar hänsyn till dessa dimensioner av forskningen eftersom ett kommunikativt synsätt och kommunikativa förmågor behöver uppmuntras och stimuleras redan i tidiga år. De omvälvningar forskningen står inför med ökat deltagande från olika aktörsgrupper (benämnt till exempel *Citizen Science*, *RRI – Responsible Research and Innovation*, *integrerad forskning* och *aktionsforskning*) innebär att dessa aspekter blir än viktigare framöver. De förändringar som digitaliseringen för med sig, av EU-kommissionen kallat Science 2.0/Innovation 2.0 och Open science/Open innovation, verkar i samma riktning.

VA välkomnar särskilt de utvärderingsfrågor i självvärderingen som rör **”vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används”** (fråga 7 i underlaget); hur de forskarstuderande kan bidra till samhällets utveckling och andras lärande (fråga 5); hur de förbereds för att visa vetenskaplig redlighet och göra forskningsetiska bedömningar (fråga 6); samt hur de förbereds för ett arbetsliv inom och utanför akademien (fråga 15). Det är vidare positivt att det uttryckligen frågas om **hur de forskarstuderande deltar i beslutsprocesser** som rör forskarutbildningen (fråga 9).

En övergripande utvärderingsfråga i självvärderingen kunde röra hur forskarutbildningen arbetar för att ge den forskarstuderande tillgång till nätverk i det omgivande samhället. I bakgrundsbeskrivningen hänvisas till Proposition 2008/09:134 (*Forskarutbildning med profilering och kvalitet*) som ger vägledning till vad som kan uppfattas som en god forskarutbildningsmiljö. Att ge de forskarstuderande möjlighet

till nationella och internationella kontakter, samt kontakter med det omgivande samhället betonas däri. I utvärderingsfrågan (fråga 13) har det senare ledet fallit bort. VA menar att en **särskild utvärderingsfråga som rör nätverk och kontakter med det omgivande samhället** bör ingå.

Negativa aspekter

En avgörande invändning mot förslaget är att UKÄ **inte inkluderar ”frågor som rör samverkan i någon större utsträckning”**, med hänvisning till att VINNOVA arbetar för att ta fram en modell för hur lärosätenas samverkan kan utvärderas. Enligt förslaget bedöms VINNOVA-modellen täcka in vissa aspekter av forskarutbildningens samverkansdimensioner i och med att den anses vara riktad mot implementering av samverkansstrategier, samverkansaktiviteter och resultat av dessa. Avgränsningen är inte relevant i och med att VINNOVA:s uppdrag slutrapporteras först 2016. Huruvida statsmakterna kommer att implementera VINNOVA:s slutgiltiga förslag återstår också att se. UKÄ:s modell behöver därför utvärdera även de samverkansdimensioner man menar skulle täckas in av VINNOVA:s förslag. Eventuella överlappningar kan justeras i ett senare skede.

VA utgår från att det i utvärderingen av de **allmänna och individuella studieplanerna** ingår att se hur väl de förhåller sig till samtliga nationella examensmål, det vill säga även till målen om kommunikation och samverkan inom och utanför akademien. I såväl allmänna beskrivningar av utbildningens mål som redogörelser för de obligatoriska kurser som ingår visas hur väl utbildningen svarar mot de nationella målen, varav ett är presentation och dialog om forskning och forskningsresultat.

Det är givetvis av största vikt att **instruktioner till bedömarpanelerna** på ett tydligt sätt beskriver vad som ska utvärderas. Det gäller särskilt de aspekter som inte är direkt kopplade till forskningsinnehåll och relationer till arbetsmarknad, samt de som av UKÄ i självvärderingen beskrivs som lite svårare för lärosätena att besvara då de rör ett helt examensmål. Vid sammansättningen av bedömargrupperna är det viktigt att de olika företrädarna tillsammans har kompetens att bedöma alla aspekter.

Av förslaget framgår att de olika **bedömningsunderlagen kommer att viktas**. Det är klokt att låta resultat av pilotomgången påverka hur underlagen kommer att förhålla sig till varandra, men det hade varit intressant att ta del av mer konkreta tankar kring de olika underlagens inbördes betydelse.

Avslutningsvis, det är oklart om systemet är tänkt att utvärdera *all* forskarutbildning i varje utvärderingsomgång, eller **om förslaget rör en enstaka utvärdering**. Argumenten för att utvärdera samtliga forskarutbildningar med start 2016 är övertygande, men utgångspunkten för det övergripande kvalitetsutvärderingssystemet tycks vara att alla utbildningar inte ska utvärderas varje cykel.